

SUPPORTUL COPIILOR REFUGIAȚI DIN UCRAINA ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Mihail CIOBANU

*doctorand USM, cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice,
Republica Moldova
ciobanu.mihail.s@gmail.com*

Silvia SAVCENCO

*cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice,
Republica Moldova
savcenco.silvia@mail.ru*

Andrei TIMUȘ

*cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice,
Republica Moldova
andrei.timush@gmail.com*

Abstract

The war in Ukraine has led to a major refugee movement. According to UNCHR data, since February 24, 2022, more than 6.2 million people from Ukraine have become refugees. Numerous measures have been implemented to support refugees. However, because among the countries that have received refugees, the Republic of Moldova is the country with the highest pressure in terms of population and GDP per capita, as well as the fact that about half of the refugees are children, this article will identify and analyze the support measures for refugee children from Ukraine to the Republic of Moldova.

Key words: *refugee, Ukraine, Republic of Moldova, child, support.*

JEL Classification: *I3, I24, F22, J13, J15, O15, R23*

Prezenta lucrare a fost elaborată și finanțată în cadrul Proiectului Științific pentru perioada 2020-2023, înregistrat în Registrul de Stat al proiectelor din domeniul științei și inovării al Republicii Moldova cu codul

20.80009.0807.29 Proiect Program de Stat ”Perfecționarea mecanismelor de aplicare a instrumentelor inovatoare orientate spre creșterea durabilă a bunăstării populației Republicii Moldova”

”Bărbații poartă războiul, femeile și copiii plătesc prețul”
(Juliet Dobson)

Introducere

Foametea, războiul, schimbările climatice, tulburările politice reprezintă unii dintre factorii de bază care determină mișcările de refugiați, de care omenirea nu a dus lipsă de-a lungul existenței ei. În orice astfel de mișcări copiii reprezintă, de obicei, aproape jumătate din numărul de refugiați. De aceea, o atenție importantă este acordată sprijinului orientat spre copiii refugiați.

Recent, invazia Federației Ruse în Ucraina, începând cu data de 24 februarie 2022 a generat o mișcare majoră de refugiați din Ucraina. Conform datelor UNCHR (Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați) [12] începând cu data de 24 februarie 2022, peste 6,3 milioane de oameni din Ucraina au devenit refugiați, dintre care jumătate (53,8%) sau circa 3,4 milioane persoane au plecat în Polonia, 930 mii (14,7%) – în România, 863 mii (13,7%) – în Federația Rusă, 615 mii (9,7%) – în Ungaria, 465 mii (7,4%) - Republica Moldova, 426 mii (6,8%) – în Slovacia, 27 mii (0,4%) – în Belarus. Raportând la numărul populației din țara-gazdă numărul de refugiați la 1 mie de locuitori a fost cea mai mare în Republica Moldova (178), fiind urmată de Polonia (90), Slovacia (78), Ungaria (63), România (48), Federația Rusă (6), Belarus (3). Republica Moldova, de asemenea, dintre aceste țări, conform estimărilor Băncii Mondiale pentru anul 2020, are cel mai mic PIB per capita în baza parității puterii de cumpărare – 13002 USD, în ordine crescătoare fiind urmată de către: Belarus – 20200 USD, Federația Rusă – 28213 USD, Slovacia - 31832 USD, România – 31946 USD, Ungaria – 33084 USD și Polonia – 34265 USD. Prin urmare, din cel puțin din aceste două puncte de vedere Republica Moldova are cea mai mare presiune din partea refugiaților, ceea ce a justificat acordarea unui suport extern solid, mai ales că Republica Moldova prin intermediul instituțiilor de stat, a organizațiilor nonguvernamentale, persoanelor fizice și alți actori a arătat o mobilizare și organizare exemplară.

1. Revizuirea literaturii

De la începutul crizei refugiaților din Ucraina au apărut mai multe studii despre problemele și suportul copiilor refugiați din Ucraina. Însă, cele mai multe au privit problemele de ordin psihologic sau medical.

Experiența extrem de traumatizantă a copiilor refugiați din Ucraina, forțarea de a-și părăsi casele în cele mai stresante circumstanțe din cauza războiului necesită lucrul cu specialiștii care se ocupă de dezvoltarea mentală, socială, emoțională și educațională a copiilor (Cowley, 2022) [3]. Copiii ucraineni sunt expuși unui risc înalt de rujeolă, poliomielită și alte boli prevenibile prin vaccinare, inclusiv bolile diareice, datorită faptului că acoperirea vaccinării de rutină în Ucraina era redusă înainte de război, iar vaccinul împotriva rotavirusului nu este administrat în mod obișnuit (Murphy et al., 2022) [6]. Unii cercetători evidențiază necesitatea sprijinului parental bazat pe dovezi. Astfel, dreptul la servicii bazate pe dovezi ar trebui să acopere toți copiii și toți furnizorii de îngrijire primară, inclusiv îngrijirea alternativă și rezidențială. Acest lucru este foarte important în Ucraina, unde 1,4% din toți copiii trăiau în centre rezidențiale chiar înainte de criza actuală (Cluver et al., 2022) [2]. În timpul conflictului armat, părinții și îngrijitorii copiilor cu dizabilități se confruntă cu condiții economice mai nefavorabile, inclusiv creșterea costului vieții și transportul perturbat, ceea ce reduce și mai mult accesul la servicii. Menținerea familiilor împreună în timpul conflictelor armate sau al migrației forțate îi protejează pe copiii cu și fără dizabilități (Schiariti și Hollung, 2022) [11].

Îngrijirea unui număr tot mai mare de refugiați din Ucraina pe cât de mult este o prioritate, pe atât de mult este și o provocare pentru autoritățile de stat, asistenții sociali și inițiativele private. Mai ales că printre refugiați există și copii vulnerabili - boli acute și cronice ce necesită tratamentul medicilor generaliști, a pediatriilor, medicilor de medicină internă și a altor specialiști. Unii copii au nevoie de continuarea imediată a tratamentului pentru diabetul insulino-dependent sau alte boli rare. Sprijinul va fi necesar imediat, înainte ca problema asigurării generale de sănătate și a rambursării să fie rezolvată. Luând în considerare sfera mai mică de cuprindere a programului național de screening din Ucraina privind bolile congenitale unii cercetători, precum Giżewska et al. (2022) [4] au considerat oportună recomandarea extinderii screening-ului neonatal ca parte a procesului de imigrare de rutină.

Deși Republica Moldova a recepționat un număr important de refugiați, din care mulți – copii, totuși lipsesc careva studii privitoare la ei, ceea ce încercăm să realizăm în cadrul lucrării de față.

2. Experiența Republicii Moldova în sprijinirea copiilor refugiați din Ucraina

Conform datelor oferite de Poliția de Frontieră a Republicii Moldova [9] privitoare la numărul de cetățeni care intră și ies pe teritoriul Republicii Moldova pe segmentul MD-UA în perioada 24.02.2022, 00.00 - 20.05.2022, 06:00, 467699 persoane cetățeni ai altor țări au intrat, din care 91,6% sau 428336 persoane erau cetățeni ucraineni. În aceeași perioadă, 368088 de cetățeni au părăsit teritoriul Republicii Moldova (dintre care 299403 sau 81,3% pe segmentul MD-RO, dintre aceștia din urmă – 89,5% sau 267988 ucraineni, iar pe segmentul MD-UA – 18,7% sau 68685 persoane, dintre aceștia din urmă – 97,4% sau 66872 ucraineni), dintre care 91,0% sau 334860 erau cetățeni ucraineni. Dintre persoanele care au intrat în Moldova în această perioadă pe segmentul MD-UA a rămas ceva mai puțin de o cincime pe teritoriul Republicii Moldova – 18,2% sau 85181 cetățeni, dintre care 95,7% sau 81518 persoane erau cetățeni ucraineni, iar restul 4,3% sau 3663 - cetățeni ai altor țări. Aici e de menționat că dintre cei care au intrat pe segmentul MD-UA, aproape 1 din 5 cetățeni ucraineni (19,0%) au rămas pe teritoriul Republicii Moldova, în timp ce în cazul refugiaților din alte țări raportul este de aproape 1 din 10 (9,3%). O mare parte a cetățenilor care au intrat pe segmentul MD-UA și au rămas pe teritoriul Republicii Moldova sunt minori – circa 1 din 2 (53,0%) sau 45186 copii. În perioada 24.02.2022, 04:00 - 20.05.2022, 06:00, Biroul Migrație și Azil a primit 7510 cereri de azil. Așadar, datele arată că Moldova a găzduit un număr major de copii refugiați care au nevoie de sprijin. Pentru a oferi un astfel de sprijin, mulți actori sociali s-au concentrat pe diverse direcții de asistență.

Pentru plasamentul refugiaților Agenția Națională de Asistență Socială (ANAS) a Ministerului Muncii și Protecției Sociale (MMPS) [1] a aprobat 102 centre de plasament pentru refugiați în toată Republica Moldova, cu o capacitate totală de 9245 locuri, dintre care la 17 martie 2022 erau ocupate 4270, având astfel un grad de ocupare de 46%. Centrele au fost înregistrate de următoarele entități: Direcția Generală Asistență Medicală și Socială Chișinău (8 centre cu o capacitate de 1821 locuri, 32% ocupate la data de 17 martie 2022); Direcția Generală pentru Protecția Drepturilor Copilului

Chişinău (8 centre cu 225 locuri, 9% ocupate); Instituții de învățământ (19 centre cu 1867 locuri, 52% ocupate); Instituții din subordinea MMPS (2 centre cu 120 locuri, 95% ocupate); Întreprinderi de stat (4 centre cu 1150 locuri, 21% ocupate); Organizații necomerciale (10 centre cu 713 locuri, 79% ocupate); Primării (2 centre cu 50 locuri, 0% ocupate); Direcții raionale asistență socială (49 centre cu 3299 locuri, 54% ocupate). În **Tabelul 1** este indicată repartizarea pe raioane a alocațiilor bugetare pentru APL și a refugiaților din Ucraina plasați în centre la data de 17 martie 2022. Aproape jumătate din numărul de refugiați plasați (47,0%) au fost în Municipiul Chişinău, acesta fiind urmat de raionul Criuleni (5,9% din refugiați), raionul Hâncești (5,6%), raionul Ialoveni (5,0%), raionul Cimişlia (4,7%), raionul Cahul (4,1%), celelalte raioane/regiuni având fiecare sub 3,0% din toți refugiații plasați. Municipiul Chişinău a deținut și circa jumătate din alocațiile bugetare pentru APL (51,5%), fiind urmat de Regiunea UTA Găgăuzia (5,5%), raionul Strășeni (5,4%), raionul Hâncești (3,2%) și raionul Cahul (3,1%), celelalte raioane având sub 3,0%.

Tabelul 1. Repartizarea pe raioane a alocațiilor bugetare pentru administrația publică locală (APL) și a refugiaților din Ucraina plasați în centre la data de 17 martie 2022

Raionul/Municipiul/ Regiunea	Numărul de refugiați plasați, persoane	Alocația, mii MDL	Alocația, mii EUR (pentru comparație)
r. Briceni	4	265	13,1
r. Ocnîța	9	240	11,9
r. Edineț	50	429	21,2
r. Dondușeni	53	258	12,8
r. Râșcani	25	117	5,8
r. Drochia	20	78	3,9
r. Glodeni	48	476	23,5
r. Fălești	75	393	19,4
r. Sângerei	90	304	15,0
r. Florești	16	185	9,1
r. Ungheni	21	288	14,2
r. Telenești	77	421	20,8
r. Nisporeni	57	282	13,9
r. Călărași	94	312	15,4
r. Strășeni	80	1011	50,0
r. Orhei	110	200	9,9

Raionul/Municipiul/ Regiunea	Numărul de refugiați plasați, persoane	Alocația, mii MDL	Alocația, mii EUR (pentru comparație)
r. Hâncești	218	586	29,0
r. Ialoveni	192	444	21,9
Mun. Chișinău	1816	9555	472,3
r. Criuleni	229	n/d	n/d
r. Anenii Noi	71	195	9,6
r. Leova	6	177	8,7
r. Cimișlia	183	406	20,1
r. Ștefan Vodă	78	331	16,4
Reg. UTA Găgăuzia	35	1026	50,7
r. Taraclia	49	n/d	n/d
r. Cahul	159	576	28,5
TOTAL	3865	18555	917,2

Sursa: Realizat de autor în baza datelor ANAS [1]

Notă: n/d – nu sunt date

Pentru centrele înființate de autoritatea publică locală este deschisă o linie specială de finanțare. Au fost alocate 21,3 milioane MDL (1,05 milioane EUR). În cazul în care centrul este creat de instituții publice, întreprinderi de stat sau organizații nonprofit, finanțarea se face prin contract direct cu MMPS. Există unele plafoane de cheltuieli aplicabile: accesorii pentru pat: 750 MDL (37,1 EUR) / loc de cazare; alimentare: 50 MDL (2,5 EUR) pentru produse alimentare sau 70 MDL (3,5 EUR) pentru catering / zi / refugiat; pachete igienice: 250 MDL (12,4 EUR) / refugiat; scutece: 70 MDL (3,5 EUR) / zi / copil; costul mediu estimat: 130 MDL (6,4 EUR) / zi / refugiat.

Republica Moldova a primit ajutor umanitar pentru sprijinirea refugiaților în perioada 27 februarie – 16 martie 2022 în valoare de 147 loturi cu o masă de 1088 tone și valoarea totală declarată de 103 milioane MDL (5,1 milioane EUR), dintre care cea mai mare parte (luând după masa loturilor) a venit din Germania (331 de tone), fiind urmată de România (143 de tone), Italia (105 de tone), Elveția (89 tone), Franța (81 tone), Olanda (67 tone), Grecia (55 tone), Turcia (35 tone), Israel (35 tone), Marea Britanie (33 tone), Belgia (21 tone), Austria (19 tone). Autoritățile publice au primit 36 sau 24% din loturi, masa acestora fiind de 247 tone (23% din masa totală a loturilor), cu valoarea declarată de 62 milioane MDL (3,1 milioane EUR) (60% din valoarea declarată a tuturor loturilor primite). O pondere de 76% sau 111 loturi cu masa de 841 tone și o valoare declarată de 41 milioane MDL (2,0

milioane EUR) au fost primite de alte organizatii: ONG-uri (70 de loturi cu masa de 465 tone și o valoare declarată de 13 milioane MDL) (0,6 milioane EUR)), comunități religioase (34 loturi cu masa de 321 tone și o valoare declarată de 4 milioane MDL (0,2 milioane EUR)), organizații internaționale (6 loturi cu masa de 55 tone și valoarea declarată de 16 milioane MDL (0,8 milioane EUR), ambasade (1 lot cântărind 0 tone (adică, de fapt, mai puțin de 1 tonă) și valoarea declarată de 9 milioane MDL (0,4 milioane EUR). De asemenea, la 17 martie 2022 Moldova a primit 9 loturi (cu o masă de 21,4 tone) de la persoane fizice din străinătate (Italia, Spania, Germania, România).

Informația actualizată la data de 16.05.2022 de pe platforma Ajutoare.gov.md [7] arată că de la începutul crizei Moldova a primit 520 loturi de ajutor umanitar cu valoarea de 288 milioane MDL (14,2 milioane EUR). Adițional, au fost primite 59 loturi de donații din partea cetățenilor moldoveni din diasporă. În contul deschis de către Ministerul Finanțelor au fost colectați 115955875 MDL (5731877,2 EUR).

În **Tabelul 2** este indicată distribuția de către MMPS a ajutoarelor umanitare pentru centrele de plasament temporar pentru refugiați la depozitele din localitatea Vatra la 17 martie 2022. Așa cum se observă după numărul lor cea mai mare parte a produselor sunt: alimentele; apa; măștile; păturile, seturile de dormit; produsele igienice; ștergarele. Dintre produsele depozitate aerotermele au fost distribuite în totalitate, așa produse ca: ceaiul, saltelele, produsele de băcănie au avut un procent mare de distribuție, iar alte produse au fost distribuite într-o proporție mai mică și, deci, au rămas mai multe unități în stoc de astfel de produse.

Tabelul 2. Distribuția ajutoarelor umanitare de către MMPS pentru centrele de plasament temporar pentru refugiați la depozitele din localitatea Vatra la 17 martie 2022

Produse	Unități intrate	Unități distribuite	Procent de distribuție, %	Unități rămase în stoc
Aeroterme	60	60	100	0
Alimentare - Ceai	400	244	61	156
Alimentare - Conserve	3268	170	5	3098
Alimentare - Produse de băcănie	604	255	42	349
Alimentare - Produse de patiserie	9978	1220	12	8758
Alimentare - Ulei	535	38	7	497

Produce	Unități intrate	Unități distribuite	Procent de distribuție, %	Unități rămase în stoc
Apă	2662	700	26	1962
Lămpi	250	0	0	250
Măști	54000	3500	6	50500
Pături, seturi de dormit	16755	3275	20	13480
Produse igienice	5987	1629	27	4358
Saltele	330	205	62	125
Scutece	199	11	6	188
Ștergare	2000	0	0	2000
Toalete ecologice	20	0	0	20

Sursa: ANAS [1]

Legislația moldovenească a suferit completări și modificări pentru a facilita sprijinirea refugiaților din Ucraina [10]. Ministerul Educației și Cercetării a adoptat un ordin privind înscrierea în instituțiile de învățământ general din Republica Moldova a copiilor din familii de refugiați din Ucraina și o instrucțiune privind înscrierea acestora, precum și un ordin privind înscrierea în anul universitar 2021-2022 pentru mobilitatea la studii a studenților refugiați din Ucraina. Conform instrucțiunii adoptate, copiii refugiați pot frecventa instituțiile de învățământ fără obligația de școlarizare și cu înscrierea într-un registru provizoriu, de asemenea, copiii neînsoțiți sunt reprezentați de autoritatea tutelară și instituționalizarea în instituțiile de învățământ preșcolar a copiilor din familiile refugiate din Ucraina poate fi admisă în funcție de sursele financiare bugetare alocate pentru anul 2022 și vor avea prioritate cererile pentru cazurile în care părintele sau reprezentantul legal al copilului este angajat în activitate de muncă. Copiii din familii de refugiați din Ucraina rezidenți temporar pe teritoriul Republicii Moldova și care nu au solicitat azil, la cerere, pot participa la astfel de activități educaționale fără obligația de școlarizare, cum ar fi: frecventarea orelor în calitate de audiență; activități extracurriculare în cadrul instituțiilor de învățământ general și în cadrul cercurilor constituite la nivelul instituțiilor regionale de învățământ extrașcolar, activități de asistență și consiliere psihopedagogică; activități non-formale pentru adolescenți.

Ministerul Educației și Cercetării din Moldova asigurase înscrierea copiilor refugiați în instituțiile de învățământ [5]. Cele mai recente date ale Ministerului Educației și Cercetării din Moldova arată că la 19 aprilie 2022 au fost depuse 1975 de cereri de înscriere în procesul de învățământ a copiilor

din familii de refugiați din Ucraina, din care 698 de cereri de înscriere în instituții de învățământ timpuriu și 1277 de cereri pentru înscrierea în învățământul primar, gimnazial și liceal. Din aceste aplicații au fost integrați în instituțiile de învățământ general 1856 copii, dintre care 1254 în școli și 602 în grădinițe. 648 de copii urmează școala primară, 551 sunt înscriși la gimnaziu și 55 la liceu, în 228 de instituții de învățământ din țară. Așadar, din totalul elevilor înscriși în instituțiile de învățământ general, 117 învață în limba română și 1137 iau lecții în limba rusă. 602 copii frecventează 257 instituții preșcolare. Studenții refugiați, cetățeni ai Ucrainei, vor putea studia în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova, gratuit, în limita bugetelor instituționale, în baza unui contract individual cu durată până la sfârșitul anului universitar 2021-2022.

O prevedere a Guvernului Republicii Moldova se referă la redistribuirea unei sume de 329236,0 mii MDL (circa 16274,6 mii EUR) din bugetul Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale din Programul de Dezvoltare a Drumurilor la bugetul Ministerului Muncii și Protecției Sociale (MMPS) la programul de protecție socială al unor cetățeni, cum ar fi refugiații ucraineni, inclusiv copiii.

Guvernul Republicii Moldova în cooperare cu Agenția de Guvernare Electronică, Agenția Germană pentru Cooperare Internațională, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Banca Maib (cea mai mare bancă din Moldova) au implementat o platformă digitală, un site web agregator de informații de sprijin pentru refugiați din Ucraina care este oferit în Moldova - <https://dopomoga.gov.md> (din ucraineană „допомога” - ajutor) [8]. Au fost create o serie de linii fierbinți pentru refugiați pe probleme de migrație, azil, politica de frontieră, sprijin juridic și alte nevoi. Site-ul oferă informații din surse oficiale, informații despre ajutor medical, pentru animale, suport psihologic, servicii plătite, grupuri de ajutor, alimentație, servicii financiare, transport, autoajutor, educație, resurse în România, locuințe, haine și încălțăminte, muncă, telecomunicații, alte servicii, oferte de ajutor și, de asemenea, informații pentru copii. Ofertele de sprijin pentru copii sunt în mare parte pentru educație, recreere și alimentație. Site-ul Dopomoga oferă și informații despre procesul educațional al copiilor refugiați din Ucraina, inclusiv locurile disponibile în instituțiile de învățământ. Acesta arată cum trebuie accesate platforme de învățare online precum Osvita și Anticrisis Lab 2022 (ACLab). A fost creat un grup de chat Viber în care familiile cu copii mici se pot conecta și pot obține truse gratuite de hrană pentru copii sub 3 ani,

numit NadiyaPAK (prescurtare de la Package of Hope – „Пакет Надії” (în ucraineană)). De asemenea, a fost creat un grup de Facebook pentru a ajuta refugiații ucraineni din Moldova care distribuie mixuri pentru copii la Chișinău (chiar și cele fără lactoză). Unele întreprinderi/organizații au oferit copiilor refugiați oferte gratuite sau cu preț redus, cum ar fi: oferirea de jucării gratuite pentru copiii refugiați; organizarea unei zile libere de antrenament de alpinism pentru copiii din Ucraina pe 16 aprilie 2022; cursuri gratuite de dezvoltare pentru logopedie; activități într-un club creștin pentru copii; cursuri școlare gratuite pentru copii 4-14 ani; ateliere gratuite, minibibliotecă, jocuri de societate într-un centru pentru copii și adolescenți; activități gratuite pentru copii în IT Park Tekwill.

Copiii refugiați ucraineni pot obține bilete gratuite în taberele de odihnă de vară pentru copii din cota de 20% care, pe lângă alți copii vulnerabili, sunt incluși în categoria copiilor solicitanți de azil, refugiaților recunoscuți în Republica Moldova, beneficiarilor de protecție umanitară și persoanelor cărora li s-a acordat statutul de apatrid.

O altă măsură de sprijinire a familiilor ucrainene este o inițiativă a unui grup de voluntari și asistență organizat de Moldova pentru Pace (grup de lucru de voluntari înființat sub egida Guvernului Republicii Moldova) pe site-ul www.dopomoha.md. Este o platformă de suport gratuită de la persoană la persoană creată și facilitată de voluntarii Moldova pentru Pace. Cei care pot oferi produse, cazare, transport sau servicii sunt conectați de către echipa „Moldova pentru Pace” cu refugiații care au nevoie de ajutor, în special familiile mici. În prezent, peste 88911 de refugiați au cerut ajutor. Prin această platformă refugiatul poate obține un bilet de asistență, obținut după completarea unui formular (disponibil și pentru cei care pot oferi sprijin) în care se solicită numărul de refugiați ai grupului (bărbați, femei, copii, animale), disponibilitatea unui mijloc de transport, tipul de ajutor necesar (hrană, bunuri, cazare, consiliere psihologică, ajutor medical, transport, servicii consulare și juridice, Voluntari Express și Alte ajutoare), regiunea Moldovei și o scurtă explicație a nevoilor de ajutor. Vorbind despre eficiența platformei în aprilie 2022, 81,7% din solicitările de ajutor au reușit să primească răspuns. Peste 60% dintre solicitări vin prin platformă și aproape 40% - prin contactul telefonic. Drept urmare, peste 17000 de refugiați au fost ajutați doar în luna aprilie 2022. Inițiativa de Pace din Moldova a reușit să ajute peste 10000 de oameni în prima lună de la începutul războiului din Ucraina și, ulterior, peste 19000 de oameni prin intermediul platformei

Dopomoha.md (lansată pe 11 martie). Cu ajutorul platformei au fost rezolvate: 13941 cereri de alimente, 2556 cereri de bunuri, 557 cereri de cazare, 503 cereri de transport, 360 - servicii; 727 – altele. Cea mai mare nevoie a refugiaților este hrana, așa că trusele de mâncare reprezintă aproximativ 75% din toate cererile de ajutor. În aprilie 2022 din 7837 cereri de truse alimentare 79,2% sau 6204 au fost cazuri rezolvate. Au fost strânse peste 90000 de EUR din ținta de 115000 de EUR prin intermediul platformei <http://chuffed.org>. 48% din banii cheltuiți (64000 EUR) până în prezent au fost direcționați către achiziționarea de truse alimentare, 25% - către truse de igienă, 5% pentru nevoi de comunicare (pliante, afișe, reclame), 5% au fost cheltuiți pentru închiriere și echipamentul unui Centru comunitar pentru refugiați care să fie deschis curând, oferind o varietate de servicii, inclusiv consiliere, activități pentru copii, spațiu sigur pentru femei și un loc de socializare. Au fost recepționate peste 1000 de donații, de la oameni, afaceri, din comunități întregi care au organizat evenimente de strângere de fonduri la nivel local, de la fundații și organizații. A fost primit ajutor și sprijin de la cetățeni, voluntari din Moldova și din străinătate, de la organizații locale și internaționale, întreprinderi și alți parteneri. Circa 4000 de persoane s-au înscris pentru voluntariat, unii - cu normă întreagă, alte zeci ajută în fiecare sâmbătă în depozit, în centre de refugiați sau în altă parte. Până în prezent au fost cheltuite 1237542 MDL sau circa 62900 de EUR, dintre aceștia - 49,1% din bani au fost cheltuiți pe alimente pentru refugiați, care sunt distribuite la depozitul Moldova-Film; 25,8% - pe produse de igienă pentru refugiați; 5,4% pentru comunicare - pliante, afișe informative, publicitate plătită; 4,7% pentru transportul refugiaților; 4,3% pentru nutriția voluntarilor; 3,6% pentru alte nevoi ale voluntarilor (apă, veste, carduri de reîncărcare etc.); 3,6% - pentru Centrul comunitar; 1,3% pentru alte nevoi ale refugiaților; 1% pentru remunerație; 0,7% - pentru produse de igienă pentru voluntari; 0,4% - pentru comisioane bancare; 0,2% - cheltuieli administrative.

Refugiații ucraineni pot primi o alocație lunară de 2200 MDL (108,7 EUR), reînnoibilă pentru cei care stau în Moldova. Sunt eligibile pentru o astfel de alocație următoarele tipuri de gospodărie: gospodărie cu una sau mai multe persoane aflate în întreținere; gospodărie monoparentală; gospodărie condusă de copii (sub 18 ani); gospodărie cu un copil neînsoțit sau separat; gospodărie condusă de o persoană în vârstă (peste 60 de ani); gospodărie cu una sau mai multe persoane cu nevoi speciale, inclusiv: persoană cu dizabilități; femeie însărcinată; persoană cu o afecțiune gravă; femeie în

pericol; persoană care are nevoie de protecție juridică și fizică; LGBTI. Gospodăriile moldovenești care găzduiesc cel puțin 2 refugiați au dreptul la o alocație unică plătită de 3500 MDL (173 EUR).

Organizațiile neguvernamentale au participat și ele la oferirea de sprijin copiilor refugiați. Un bun exemplu în acest sens este colaborarea unor ONG-uri cu Centrul Național pentru Prevenirea Abuzului asupra Copilului în cadrul căreia au creat setul Trimka – o jucărie de pluș - mascotă cu efect terapeutic, al cărei nume vine din ucraineană ”підтримка” – sprijin, alături de cartea de colorat „Zâmbește cu Trimka!”. Prin acest set, le-au oferit suport emoțional copiilor și le-a arătat o atitudine de grijă, respect. Este folosit pentru a crea o poveste pentru copii în care personajul dorește să ajungă la toți copiii din centrele de refugiați din Moldova și să ia de la locul lor jucăriile lăsate acasă, în casele din care au fost nevoiți să fugă. 3 echipe ale Serviciului Mobil PIDTRIMKA au oferit prim ajutor și asistență socială pentru adulți și copii din centrele de refugiați prin oferirea de activități psihologice interactive, inclusiv jocuri cu jucăria de pluș Trimka.

Agenții economici lucrează împreună pentru a sprijini refugiații. Un astfel de exemplu este următorul: un complex de stațiune din satul Costești din raionul Ialoveni oferă cazare și masă gratuită pentru 130 de persoane din Ucraina. Organizarea de caritate a reunit într-un scop comun mai mulți agenți economici, dar și persoane care au donat refugiaților alimente, igienă, haine și jucării pentru copii. Startup-urile tehnologice din Republica Moldova au venit, de asemenea, cu propriile soluții pentru a ajuta refugiații: o aplicație mobilă și o platformă online de potrivire peer to peer de ajutor gratuit oferit refugiaților; meditații personalizate pentru a reduce anxietatea; o platformă digitală care îi ajută pe refugiați să găsească cazare; o hartă cu puncte de interes pentru refugiați; o campanie de donații pentru refugiații din Ucraina.

În general, se poate spune că populația din Republica Moldova prin intermediul a diverse instituții au dat dovadă de o mobilizare exemplară în susținerea refugiaților ucraineni, inclusiv a copiilor refugiați.

Concluzii

Moldova este în fruntea primirii refugiaților din Ucraina. A fost demonstrată o mobilizare exemplară a resurselor de către Guvernul Republicii Moldova, ONG-uri, organizații internaționale, întreprinderi, persoane fizice pentru a ajuta refugiații. Sprijinul a venit în: înscrierea copiilor în instituții de învățământ; oferirea accesului la: activități pentru copii în mod

gratuit sau la preț redus, platforme de suport online, truse pentru alimente sau alte produse care acoperă nevoile de bază; oferirea de sprijin psihosocial, plasarea în centre pentru refugiați, acordarea de sprijin financiar și alte mijloace de ajutor.

Referințe bibliografice

- [1]. Agenția Națională Asistență Socială al Ministerului Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova (2022). Accesat la 20.04.2022, Disponibil: <https://www.anas.md/>
- [2]. Cluver, L., Perks, B., Rakotomalala, S., și Maalouf, W. (2022). Ukraine’s children: Use evidence to support child protection in emergencies. *bmj*, 376.
- [3]. Cowley, S. (2022). Supporting children who are refugees. *Early Years Educator*, 23(11), 14-16.
- [4]. Giżewska, M., van Wegberg, A. M., Maillot, F., Trefz, F., și van Spronsen, F. J. (2022). Caring for Ukrainian refugee children with acute and chronic diseases. *The Lancet*, 399(10336), 1689.
- [5]. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova (2022). Accesat la 20.04.2022, Disponibil: <https://mec.gov.md/>
- [6]. Murphy, A., Fuhr, D., Roberts, B., Jarvis, C. I., Tarasenko, A., și McKee, M. (2022). The health needs of refugees from Ukraine. *bmj*, 377.
- [7]. Platforma de monitorizare a ajutoarelor pentru refugiați ”Ajutoare.gov.md” (2022). Accesat la 20.04.2022, Disponibil: <https://ajutoare.gov.md/>
- [8]. Platforma Dopomoga (2022). Accesat la 20.04.2022, Disponibil: <https://dopomoga.gov.md/>
- [9]. Poliția de Frontieră a Republicii Moldova (2022). Accesat la 20.04.2022, Disponibil: <https://www.border.gov.md/>
- [10]. Registrul de stat al actelor juridice din Republica Moldova (2022). Accesat la 20.04.2022, Disponibil: <https://www.legis.md/>
- [11]. Schiariti, V., și Hollung, S. J. (2022). The rights of children with disabilities during armed conflict. *Developmental medicine and child neurology*.
- [12]. UN Refugee Agency (2022). Operational Data Portal, Ukraine Refugee Situation, Accesat la 20.04.2022, Disponibil: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>